

מאזר האש

פסקי הלכה והוראה ממרן הגר"ש"א שטרן שליט"א

רב מערב ב"ב וגאב"ד שערי הוראה

פרשת נח תשפ"ד

הלכות רפואה ופיקוח נפש

- א. חובה על כל אחד מישראל^(א) לעשות כל מה שבידו ובאפשרותו להציל נפש מישראל^(ב), ואפילו אם לא ניתן להצילו אלא להאריך את חייו לזמן מועט בלבד^(ג).
- ב. כמו כן, אף בחולה שאין בו סכנה מוטלת חובה על כל אחד להשתדל ברפואתו^(ד).
- ג. הנמנע מלהציל נפש^(ה) עובר על לא תעשה ד"לא תעמוד על דם רעך", ועל מצות עשה דהשבת אבידה^(ו) ונחשב כאילו הוא שפך דמיו^(ז).
- ד. ומכל מקום אינו חייב להביא עצמו לידי סכנה ואף לא לידי ספק סכנה^(ח) בכדי להציל אחרים.

ד. יעויין היטב בשו"ע יור"ד סי' שלו ס"א ובנו"כ שם, ונהי דהתם מיירי בפשטות בחולה שיש בו סכנה דמסיק שם: "ובכלל פקוח נפש הוא ואם מונע עצמו הרי זה שופך דמים", מ"מ מיסתבר דאפילו כשאין סכנה נמי איכא חיובא להצילו ולרפאותו מחליו, דהרי אפילו ברפואת בהמתו נמי נקטו רוב הראשונים בנדרים דף מא: דהיכא דליכא רופא אחר צריך המדיר לרפאותה מדין השבת אבידה וכדעת הר"ן שם, ודלא כמו"ש הרא"ש והתוס' שם וכמו שתמחו עליהם במאיירי ובשטמ"ק שם.

ה. נראה לכאורה דרק אם ע"י מניעת הצלתו שבק חיים — או שנפגמה בריאותו — אז עובר על הלאו דלא תעמוד על דם רעך, אבל אם בפועל הצילוהו אחרים או שעלה בידו להציל עצמו, אינו עובר על הלאו, ועדיין צ"ע. ו. וכדאיתא בסנהדרין דף עג. ובשו"ע חו"מ סי' תכו. [וצ"ע אם עובר גם על לאו דלא תוכל להתעלם. ומדברי המהרש"א בסנהדרין דף עג. מבואר להדיא דעובר אף על לאו זה וכ"ה בהעמ"ש שאילתא לו. ושם כתב דעובר אף על עשה ד"וחי אחיך עמך" עיי"ש]. ועיין בתוס' הרא"ש ור"י החסיד ברכות דף ס'.

ז. כ"ה בשו"ע יור"ד סי' שלו הנ"ל, ואיתא שם דאפילו אם יש מי שירפאנו, שלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות.

ח. בכ"מ בפ"א מהל' רוצח הלי"ד הביא בשם הגה"מ דחייב להכניס עצמו לספק סכנה לצורך הצלת נפשות ומקורו הוא מדברי הירושלמי וכן נקט לדינא בשו"ת חות יאיר סי' קמו. אמנם בסמ"ע חו"מ שם סק"ב כתב דכיון דהר"ף והרא"ש והרמב"ם לא מיתו להאי דינא לכן השמיטו המחבר בשו"ע.

וע"ע בפ"ת שם סק"ב ובמג"א או"ח סי' שכט ובמ"ב שם סקי"ט. ועיין עוד בשו"ת יד אליהו סי' ס"ג, שו"ת מהר"ם שיק יור"ד סי' קנה ואמ"ב או"ח סי' י"ג אות ה' וכן במג"ח מצוה רלו ומצוה רצו ובספ"מ להר"ם ג מצוה כח מ"ש בנדו"ז. ובפ"ת שם כתב: "אולם צריך לשקול הענין היטב אם יש בו ספק סכנה ולא לדקדק ביותר, שכל המדקדק בעצמו סוף בא לידי כך".

א. אפילו זקן ואינו לפי כבודו וכמבואר במלא הרועים (כבוד הבריות אות כה) ודלא כמו"ש בחכמת שלמה חו"מ סי' תכ"ז וכע"ז כתב גם בקומץ המנחה מצוה רלו לענין מאבד עצמו לדעת, דכשם שפטורים מהשבת אבידת מומן כך פטורים מהשבת אבידת גוף. [ובאמת נראה דאבידת גופו של אדם אין שייך ענין אבידה מדעת כיון שאין גופו של אדם קנינו אלא קנינו של הקב"ה וכמו"ש ברמב"ם רוצח פ"א הל"ד ובשו"ע הרב נזקי גוף ונפש סי' ד, וכ"כ באמת בשו"ת חלקת יואב, קבא דקשייתא, קושיא א', ואכמ"ל].

ועיין בשו"ת מהר"ם מר"ב (פראג) סי' לט שכתב להדיא דאפילו בצווח שלא יצילוהו גם חייבים להצילו והוכיח מזה בכלי חמדה פרשת תצא דלא כמנ"ח. [ואין נראה לחלק בין מאבד עצמו מדעת לבין אם באה עליו סכנה מאליה ואינו רוצה שיצילוהו, ודו"ק]. וראה עוד בספר עקבי חיים סי' מט. ובענין דין זקן ואלפ"כ בביקור חולים, יעויין בשטמ"ק נדרים דף לט: ובשלמי נדרים שם. לענין חובת הצלה באבל עיין שו"ת שבות יעקב ח"א סי' פו.

ב. כתב בספר או"ה סי' ס' אות ח: "באהבת ה' אותנו וחפץ לזכותנו בתורה ובמצוות לעולם הבא הזהירנו על בריאותינו להיות מקוימים לפניו בגוף חזק ובריא ולעבדו בעולם הזה ולזכותנו לעולם הבא, שנאמר: ושמרתם את חוקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". ועיין שו"ת אג"מ חו"מ ח"ב סי' ע"ו בענין הימנעות ממאכלים שאינם בריאים ומ"ש עליו בשו"ת שבה"ל ח"ח סי' רנא אות ו.

ג. וכדמוכח בגמ' יומא דף פה. דאפילו לחיי שעה מחללים את השבת. ובמאיירי שם אסברה לן משום דשמוא "באותה שעה ישוב בלבו ויתודה". אך כבר כתב בבית הל"סי שכט דטעם זה אינו עיקר, ולדינא לא תליא כלל בזה, דעיקר הטעם הוא משום דילפינן מקרא ד"וחי בהם" דהצלת חייו של אדם מישראל דוחים את כל התורה כולה בכל גונו, ואפילו אם בודאי לא יהא ביכולתו לשוב בתשובה, עיי"ש"ה.

שינוי שם בכתובה

שאלה: הוסיפו לכלה שם ביום חופתה, ובכתובה כתבו לאלתר כבר את, האם צריך לכתוב כתובה חדשה?

תשובה: הכתובה פסולה, כיון שבשעה שהכתובה נכתבה עוד לא הוחזק השם, ולאחר שלושים יום יש להחליף בכתובה אחרת, ולכתוב כתובה חדשה אפי' שהולכים לכתוב את אותה התוכן.

ביאור תשובה זו ע"פ המבואר בגמ' (ב"ב קס"ג, ב) כל שהוחזק שמו בעיר ל' יום אין חוששין לו. ונפסק בשו"ע (הו"מ סי' מט סעי' ג, וע"ע רמ"א סי' קכט סעי' י). וכתב הרא"ש בתשובה (כלל טו סי' ד), דאם כתב כתובה קודם שיתחזק בשמו החדש, כתובה זו כחספא בעלמא. [אמנם החת"ס (אה"ע ח"ב סי' יז, ובח"ו סי' מא), כתב דהיינו דוקא כשרוצה להחזיק עצמו ע"י כתובה זו, אבל אם מחזיק עצמו ע"י שכולם קוראים לו מיום זה בשמו החדש נתחזק מיד. ומפרש שם מהגמ' בב"ב והשו"ע סי' מט לא מיירי אלא לענין חשש רמאות. אמנם האחרונים חלקו וס"ל דגם בשינוי שם גמור צריך להתחזק ל' יום (עיי' באר יצחק אה"ע סי' ח ענף ה, כת"ס אה"ע סי' קא, שו"ת מנח"י ח"י סי' קלב)]. [ואע"ג דבהו"א (אה"ע סי' צג סק"י, וסקכ"א), ס"ל דשינוי שם מחמת חולי חל מיד, וא"כ לכאורה גם כאן דומה לזה מ"מ בשו"ת מב"ט (ח"א סי' קכה), מבואר להדיא דאף שינוי השם מחמת חולי בעי החזקה ל' יום].

טיוט בכתובה אחר שנחתמה

שאלה: האם אפשר לעשות טיוט בכתובה אחר החתימת העדים?

תשובה: אפשר לעשות טיוט לאחר החתימה. [ודעת הגרי"ש"א להחמיר שא"א לטייט לאחר החתימה וכ"ז רק במקום הסכומים אבל במקום השמות ודאי שאפשר לטייט לאחר החתימה].

'לעקוף' את אהיו הגדול בשידוכין

שאלה: אה מבוגר שעדיין לא מצא את זיווגו, האם מותר לאהיו הצעיר להתארס לפניו? תשובה: לכתחילה יש לבקש ממנו רשות, ובזכות זה שהוא מוותר יוושע גם הוא בקרוב, אך מעיקר הדין אין לו שום רשות לעכב, שהרי גם האה הקטן מצווה בפ"ר. ואם מדובר על אחות צעירה, שאינה מצווה על פ"ר יש יותר להקפיד לבקש רשות.

לסיים כתיבת 'וקנינא' אחר שכבר חתמו

שאלה: שכחו את 'רגל הקו"ף' בתיבת 'וקנינא', ונזכרו לאחר שכבר חתמו העדים האם צריכים לחזור ולהתום או שאפשר להוסיף לאחר החתימה?

תשובה: יכולים לסיים כתיבת וקנינא אחר שחתמו ואין בכך חסרון [עיי' בספר כתובה כהלכתה].

טיגן שניצל במחבת חלבית

שאלה: טיגן שניצל במחבת חלבית מה דין השניצל והמחבת.

תשובה: אם המחבת לא היתה בת יומה בשעת טיגון השניצל, השניצל מותר. ואם היתה בת יומה, השניצל אסור. והמחבת אסורה בכל אופן, כיון שצריך להגעילה (סי' צג סעי' א, סי' צד סעי' ה), ואין אפשרות להכשיר כלי מצופה בטפלון.

ברוך מתייך לשלום

הננו להודיע לקהל אנ"ש ה"ו כי מרן רבינו שליט"א ישהה מיום א' פר' לך עד יום ד' בעיר בארא פארק בבית האכסניא אצל הרה"ח ר' חיים גליק ה"ו לקבלת קהל, ניתן לפנות לטל: 845-324-2438

ריבוי בשיעורים בעושה מלאכה לפיקו"ג

שאלה: חבר הצלה שמוגיע לבית של חולה שיב"ס, וכל הבית חשוך ע"י שעון שבת האם צריך להוריד את שאר המפסקים כדי שלא יכשלו בריבוי בשיעורים [באופן שאין השהות יכול לגרום אפי' לספק סכנה]?

תשובה: מאחר ויש סוברים דריבוי בשיעורים כה"ג לא הוי אלא איסור דרבנן, וכיון שבהורדת המפסקים יש איסור מוקצה שב ואל תעשה עדיף. [ומ"מ אם מחובר גם פלטה שיש בו דברים שאינם מבושלים כ"צ, הוי ריבוי במלאכות, ואסור מה"ת, וטלטול מוקצה עדיפא].

מוקצה מחמת חסרון כיס בכלי שמלאכתו היתר

שאלה: גביע מאד יקר לבעליו נמצא כל הזמן בויטרינה וכעת רוצה לקדש עליו האם נחשב למוקצה מחמת חסרון כיס?

תשובה: מוקצה מחמת ח"כ נחשב דווקא במקרה שמלאכתו לאיסור ולא משתמשים איתו לשום תשמיש היתר ולכן הוא מוקצה בשבת משא"כ כאן לא נחשב למוקצה כלל.

כי בא יבוא צדיק ברנה

בהודת כבוד ובתורת קודש וברגשי גיל ושמחה, הגו מקדמים בברכה נאמנה את פני הקודש, בכר הודת רב האי גאון וצדיק המפורסם לשם ולתפארת בקרב עם סגולה, אורחית הגדול מעו ומגדול, עשרת ראשינו ותפארתנו על ישראל הדרת מתיק ומדריך בדבר ה' זו הלכה ברורה, רבא דעמינה ומדברנא דאומתיה, עמוד האש ההולך לפני המתנה, חובר חיבורים מחוכמים המאירים פני תבל, אשר אלפים ורבבות מישדאל שוחים ונהגים מאור תורתו הבזיר, בעצה ותושיה, מגדולי עמדי התורה ופוסקי ההוראה, תלמידו החביב של מרן הגה"ק בעל שבת הלוי זצוק"ל

בקש"ת מרן הגאון האדיר, עמוד ההודאה

מעתיק השמועה של תורת מרנא החתם סופר זיע"א

רבי שמואל אליעזר שטערן שליט"א

בעל השביבי אש

רב מערב בני ברק – גאב"ד בד"ץ 'שערי הודאה'

אשר זכינו ובא להאציל מזיו קודשו והדרו על תושבי ארץ הגולה

בקידה ובהשתחויה מצלאין אנן קדם פני מלכא – יהא בואא לברכה ויהי ד' אלוקיו עמו לרומם קרן התורה בישראל – כה יתן ד' ובה יוסיף לו אורך ימים ושנות חיים בבריאות גופא ונהורא מעליא ובמעיינין המתגבר יוסיף להטקות עדריו להורותינו דרך ד' ויראתו כל ימינו אמנן מרן רבינו שליט"א ישהה בארה"ב מיום א' ד' חשוון פר' לך עד יום ד' פר' לך תבעל"ט

לקבלת קהל ומסירת שיעורים ניתן לפנות לטל':

845-324-2438

המצפים לראות את זיו תורתו תלמידיו ומעריציו בארה"ב